

Nozares eksperta atzinums

Iespējamā autoceļa šķērsojuma ietekme uz mazo upju - Mazās Juglas, Lēģerurgas, Piķurgas, Ežupes, Urgas, Nabīņurgas, Dauguļupītes un Dreiliņupītes makrozoobentosa un zooplanktona cenozēm

Pieejamā informācija (Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāze) par mazo upju Mazās Juglas, Lēģerurgas, Piķurgas, Ežupes, Urgas, Nabīņurgas, Dauguļupītes un Dreiliņupītes bioloģisko daudzveidību planktona un bentosa cenozēs ir ļoti ierobežota, tāpēc atsevišķās upēs tika veikta papildus paraugu analīze 2009. gada 8. jūlijā.

Saskaņā ar LVĢMA pieejamo informāciju un papildus veiktajām paraugu analīzēm Mazās Juglas ekoloģiskā kvalitāte vērtējama kā laba. Saprobītašes indekss pēc makrozoobentosa organismiem dažādos Mazās Juglas upes posmos svārstās robežās no 1.2 līdz 2.3, kas atbilst β -mezosaprobībai pakāpei (upe vāji piesārņota). Divos Mazās Juglas upes posmos 2009. gada 8. jūlijā tika veiktas atkārtotas makrozoobentosa cenozes analīzes. Rezultāti rāda, ka makrozoobentosa cenozē veido tādas bieži sastopamas sugas kā makstenes (*Trichoptera*) 100-1300 eks/m², trīsuļodu kāpuri (*Chironomidae*) 300-500 eks/m², viendienītes (*Ephemeroptera*) 100-200 eks/m², mazzartārpi (*Oligochaeta*) 200-400 eks/m², dēles (*Hirudinea*) 300-400 eks/m², gliemji (*Mollusca*) 100-600 eks/m² un vairākas citas, kuru kopējais skaits un biomasa svārstās robežās no 3100-3400 eks/m² un 31.3-39.5 g/m², attiecīgi. Upē konstatēta viena Latvijas Sarkanās grāmatas (LSG) 2. kategorijas aizsargājamā bezmugurkaulnieku suga – Upes micīte (*Ancylus fluviatilis*), kura ir sastopama visos straujākos Mazās Juglas tecējuma posmos uz akmeņiem un siekstām. Lai gan LSG 2. kategorijā tiek iekļautas retas sugas, kurām nedraud iznīkšana, bet kuras sastopamas tik nelielā skaitā vai pēc platības tik ierobežotās teritorijās, ka tās var ātri iznīkt, jaunākie dotā brīža pētījumi rāda, ka Upes micīte ir plaši izplatīta suga Latvijas upēs. Tā piemēram, Akmeņupē apsekojot 70-80 tās krāčainos tecējuma posmus, konstatēts, ka visaugstākā Upes micīšu koncentrācija sastopama lejpus Bebrenes sadzīves notekūdeņu caurules iekārtas un upes vidustecē, lejpus meliorētā upes posma, rādot, ka šī suga biežāk sastopama piesārņotākos ūdeņos, lai gan tiek uzskatīta par tīra ūdens bioindikatoru (Gruberts, Zutis, 2009, Upes micīte (*Ancylus fluviatilis* L.) kā ūdens vides stāvokļa bioindicators: Akmeņupes piemērs. Daugavpils Universitātes 51. Starptautiskā zinātniskā konference). Mazajā Juglā nav konstatētas citas īpaši aizsargājamās ūdens bezmugurkaulnieku sugas.

Mazās Juglas zooplanktona cenozē veido *Rotatoria*, *Cladocera* un *Copepoda* taksonomisko grupu sugas, kuru kopējais skaits ir 17 700 eks/m³. Zooplanktona cenozē veido plaši izplatītas un eitrofiem ūdeņiem raksturīgās sugas no *Keratella*, *Kellicottia*, *Bosmina*, *Daphnia* ģints, rādot, ka upe ir antropogēni (cilvēka darbības) ietekmēta.

Urga, Ežupe un Lēģerurga ir Mazās Juglas pietekas. Makrozoobentosa cenozes veido Latvijas upēs plaši izplatītas un mazprasīgas bezmugurkaulnieku sugas kā trīsuļodu kāpuri (*Chironomidae*), viendienītes (*Ephemeroptera*), mazzartārpi (*Oligochaeta*), gliemji (*Mollusca*) un vairākas citas, kuru kopējais skaits un biomasa svārstās robežās no 800-3700 eks/m² un 6.7-26.1 g/m², attiecīgi. Nevienu no minētajām upēm nav konstatētas īpaši aizsargājamās ūdens bezmugurkaulnieku sugas.

Piķurgā un tās pietekā Dauguļupītē kopējais sugu skaits makrozoobentosa cenzēs ir nabadzīgāks. Dominē plaši izplatītas un mazprasīgas sugas - trīsuļodu kāpuri (*Chironomidae*), mazsartārpi (*Oligochaeta*) un gliemji (*Mollusca*), kuru kopējais skaits un biomasa svārstās robežās no 1200-3100 eks/m² un 5.7-26.1 g/m², attiecīgi. Sekojoši arī zooplanktona cenozi veido plaši izplatītas un piesārņotiem ūdeņiem raksturīgas sugas no *Keratella*, *Kellicottia*, *Bosmina*, *Daphnia* ģints, kuru kopējais skaits svārstās robežās no 4680-37 600 eks/m³.

Dreiliņupītes gultne ir mākslīgi padziļināta un iztaisnota. Sekojoši arī makrozoobentosa cenzē ir sastopamas pret vides faktoriem mazprasīgas sugas - trīsuļodu kāpuri (*Chironomidae*), mazsartārpi (*Oligochaeta*) un gliemji (*Mollusca*). Piķurgā, Dauguļupītē un Dreiliņupītē nav konstatētas īpaši aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas.

Potenciāli ir iespējama autoceļa „E22 – Austrumu ievads Rīgā” izbūves ietekme uz mazo upju bentosa un planktona cenzēm tilta būvniecības vai avāriju gadījumā. Galvenie ūdens ekosistēmu bioloģiskajai daudzveidībai nelabvēlīgie faktori ir papildus uzduļķojuma rašanās un hidroloģiskā režīma izmaiņas. Svarīgi būtu pēc iespējas mazāk izmainīt upju gultnes struktūras un tās būtiski nepiesārņot ar būvgružiem, kas ir galvenais drauds pārejošajā būvniecības fāzē. Tā kā visās analizētajās upēs makrozoobentosa un zooplanktona cenzes veido plaši sastopamas un pret vides faktoriem tolerantas sugas, kuras pēc īstermiņa kaitējuma spēj vienas veģetācijas sezonas laikā atjaunoties līdz dotajā brīdī konstatētajām skaita un biomasas vērtībām, tad ir uzskatāms, ka projekta realizācija gan Varianta 2, gan Varianta 3 gadījumā, arī ilgtermiņa, neizraisīs būtiski paliekošu ietekmi uz Mazās Juglas, Lēģerurgas, Piķurgas, Ežupes, Urgas, Nabīņurgas, Dauguļupītes un Dreiliņupītes makrozoobentosa un zooplanktona cenzēm.

Minētajās upēs nav konstatētas īpaši aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas un nav nepieciešams veikts upēs sastopamo bezmugurkaulnieku sugu monitoringu.

Dr. biol. Solvita Strāķe

2009. gada 21. jūlijs